

Het geld kan WEL goed worden besteed

Heel veel geld gaat beschikbaar komen bij de ministers voor Klimaat en Energie (35 miljard), voor Natuur en Stikstof (25 miljard) en bij de minister van Onderwijs (5 miljard). De kritiek daarop van economen en de politieke partijen van de oppositie is niet mals. “Geld op zoek naar een bestemming” en “onverantwoord afschuiven op de volgende generaties” zijn een paar van de kwalificaties die zijn te horen. Maar is dat terecht?

Voorbeelden uit het verleden

Tussen 1995 en 2010 werd veel geld besteed via het Fonds Economische Structuurversterking (FES). Van de 33 miljard werd 80% uitgegeven aan investeringen in verkeer en vervoer (Betuwelijn, Hogesnelheidslijn). Ook werden projecten gefinancierd voor verbetering van kennisinfrastructuur, ruimtelijke inrichting, milieu en natuur (o.a. bodemsanering).

Eerder gingen ook veel middelen naar steun voor het bedrijfsleven. Gevolg daarvan was onder meer het debacle met het scheepsbouwbedrijf RSV, dat eind jaren 60, mede onder druk van de overheid, door een fusie was ontstaan. Aan het concern werd jarenlang forse financiële steun verleend, maar uiteindelijk ging het bedrijf in 1983 ter ziele. In volgende jaren werd, lering trekkend uit deze ervaringen, het noodlijdende Fokker-concern niet door de overheid overeind gehouden.

Wat kunnen we hiervan leren?

Op 7 oktober 2014 heeft de Algemene Rekenkamer het rapport ‘Besteding van aardgasbaten: feiten, cijfers en scenario’s’ aangeboden. Hierin staan drie aanbevelingen:

- 1) zorg ervoor dat de doelen van het fonds helder zijn geformuleerd en stel een eenduidig stelsel van procedures en criteria op,
- 2) zorg dat het management van het fonds en de advisering over de toekenning van fondsgelden onafhankelijk gebeurt,
- 3) maak heldere afspraken over hoe er informatie wordt verstrekt en verantwoording wordt afgelegd over het fondsbeheer, zorg voor onafhankelijke evaluaties en verbind gevolgen aan uitkomst van die evaluaties.

In haar brief van 13 januari j.l. aan de voorzitter van de Tweede Kamer voegt de Algemene Rekenkamer daaraan toe dat parlementaire controle op de uitgaven zou moeten worden geregeld, wat bij fondsen meestal niet het geval is geweest.

Uit de casus RSV valt voorts te leren dat geld niet moet worden ingezet om bedrijven die de noodzakelijke transitie, zoals de energietransitie, niet aankunnen, te redden. De publieke middelen dienen echt te worden ingezet voor duurzame investeringen, in fysieke en kennisinfrastructuur en het creëren van de condities voor de duurzaamheidstransitie.

Hoe kan de regering deze lessen in de praktijk brengen?

Reguliere investeringen in klimaat en stikstofreductiemaatregelen moeten primair door bedrijven zelf worden gedaan onder druk van regelgeving en een stijgende CO2 prijs.

Economen laten zien dat een heffing op de uitstoot van CO2 de goedkoopste en de meest effectieve manier is om het klimaatprobleem te beheersen. Het kabinet kan veel meer gebruik maken van deze instrumenten. Er zullen echter investeringen zijn die niet meteen uit de markt komen ondanks hoge CO2 prijzen. Deze komen in aanmerking voor cofinanciering. Echter met in achtneming van de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer.

Wij denken hierbij aan investeringen in:

- verzwaring elektriciteitsnetten, noodzakelijk voor warmtepompen en elektrische auto's;
- verduurzaming huizen en gebouwen (isolatie, warmtepompen), vooral voor lage inkomens;
- opleidingen van vakmensen die nodig zijn om al dat werk te doen (o.a. installateurs);
- vergroening van de gebouwde omgeving, bomen in woonwijken, ter vermindering van hittestress en vastleggen van CO₂;
- natuurherstel door grondaankoop door de overheid en verpachten voor omschakeling naar natuur-inclusieve en circulaire landbouw.
- verkeersinfrastructuur met nadruk op OV, fietsvoorzieningen, elektrische laadinfrastructuur,
- groene waterstof-infrastructuur om de transitie naar een klimaatneutrale industrie en zwaar transport mogelijk te maken.
- innovaties voor het realiseren van een circulaire industrie.

Volgende generaties

De 60 miljard die in de komende jaren nodig zijn voor het klimaat- en stikstoffonds zullen worden geleend op de kapitaalmarkt. De terugbetaling zal door de volgende generaties moeten worden gedaan. Echter bij de juiste wijze van investeren vloeien daaruit ook baten voort in de toekomst. Dat wordt in de kritiek van economen vaak vergeten. En, heel belangrijk, het niet grondig aanpakken van de klimaat- en stikstofcrisis zadelt toekomstige generaties op met grote problemen.

Wij, als grootouders voor klimaat, vinden het daarom heel goed dat de fondsen er zijn, mits ze worden gericht op investeringen die juist voor toekomstige generaties belangrijk zijn en de hele bevolking ten goede komen. Een belastingstelsel, waarin arbeid minder wordt belast en vermogens en winsten uit fossiele activiteiten zwaarder kan eveneens helpen de verschuiving van lasten naar de toekomst te beperken.

Tot slot, aansluitend bij de 3e aanbeveling van de Algemene Rekenkamer. Het inzicht in de maatschappelijke besteding van de fondsen moet worden gewaarborgd. Dat kan door het instellen van een onafhankelijk aan de TK jaarlijks rapporterende Autoriteit. De Klimaatautoriteit uit het verkiezingsprogramma van de partij van de nieuwe minister van Financiën?

Namens Grootouders voor Klimaat

Frans Vollenbroek
Vincent van den Bergen

22-01-2022